శాంతి విలయం

బి. ఏ. ప్యాసయి ఉద్యోగం చేయకుండా తన ఊరికి వచ్చేసి ఏదో ఉద్ధరించాలను కోవటం వ్యర్థమని తోచింది – ఊరుకున్నట్టుగా [illegible] వగర్చుకొచ్చి [illegible] పోవటానికి సిద్ధంగావున్న లైబ్రరీ దాబా మీద కూర్చుని ఆలోచిస్తున్న మూర్తికి.

ప్రజలకు పార్టీలు వద్దని చెప్పి [illegible] పోయాడు మూర్తి – [illegible] కనుకూడా ప్రమాదంలో చిక్కుకోవచ్చునన్న భయంకలిగింది అతనికి.

ఆ ఊళ్ళో [illegible] ఆ [illegible] కరణం గారు–ఆ ప్రక్క చేస్తున్న పోస్టుమాస్టరుగారు–ఎలిమెంటరీ స్కూలు హెడ్ మాస్టరుగారు.

అధికారం చేతులో వుండటం కారణంగా కరణంగారికి తటస్థంగా వుండటం అసంభవంగా తోస్తోంది. అలా వుండగలుగుతున్నాడంటే ఏదో భగవద్భక్తి ఆయన నిండు హృదయంలో నిలయమేర్పరుచుకున్నదనే చెప్పాలి. అయినప్పటికీ ఆయన 'ఆపార్టీకి అభిమానం చూపుతారని' రెండు పార్టీల వారూ అపోహపడుతూనే వుంటారు.

మూర్తి[illegible] వుద్యోగం, ఉద్యో[illegible] పరచి చేయాలనిచ్చేది ఆయన ఒక్కడే అప్పుడో—

మూర్తి అలా కరణంగారింటికి వెళ్ళి కాసేపు కూర్చోనివద్దామని లైబ్రరీ దాబా దిగి క్రిందికి వస్తున్నాడు.

ఇంతలోనే పెద్దపాలేరు నాన్న గారు రమ్మంటున్నారంటూ చీకట్లో కళ్ళు పొడుచుకుంటూ వచ్చి చెప్పాడు.

నువ్వు పద కరణంగారింటికెళ్ళి వస్తానన్నాడు మూర్తి.

పాలేరు కరణంగారు ఊళ్ళో లేరని చెప్ప

టంతల్ల అత ని చీకట్లో పాలేరు వెనకాలే నిశ్శబ్దంగా ఏదో ఆలోచనలో నిమగ్నమై ఇంటివైపు నడుస్తున్నాడు.

ఆ పసుళ్ళ దొడ్డామీద చీకటి పన్నాక హాగ్రోవద్దని ఎన్నిసార్లు య్యగారు చెప్పినా వినిపెట్టుకోకంటి దొరా—అని సేవాధర్మాన్ని మర్చిపోకుండా వినయపూర్వకంగా మందలించాడు పెద్దపాలేరు.

వాకిటిగుమ్మంలో వీధికిమధ్యగా లాంత రొత్తి కట్టి చేత్తో పుచ్చుకొని 'ఏరా, వస్తున్నాడా దొరగారు—' అని పెద్దకేక వేశాడు మూర్తి తండ్రి, పెద్ద మోతుబరి రైతు, పెద్ద పార్టీ నాయకుడు, పంచాయితీ బోర్డు ప్రెసిడెంటూ అయిన రఘుపతయ్య గారు.

'ఆ—ఆ—దొరా' అని సమాధానం చెప్పాడు ప్రమత్తతతో పెద్దపాలేరు.

నందివాడ వెంకట్రామయ్య

వీధి మొగదల్నుండి మలుపు తిరిగి సవారి బండీ వస్తోంటే లాంతరొత్తి చూచాడు రఘుపతయ్య. ఆ చీకట్లో ఎడ్ల మెళ్ళో కంచు గంటల మోత రఘుపతయ్యకి నాతిలు పగలగొడుతున్నట్లు వినవచ్చింది. ఆ గంటల మోతనుబట్టే అనుకున్నాడు—ఎక్స్ప్రెస్ నాయకుడు నారాయణ తన ఎడ్లకు పోటీగా కొనుక్కొచ్చిన మైసూరెడ్లని. ఊరుమీద సవాలుకని తయారు చేస్తున్న నారాయణ పెద్దపాలేరు రామదాసు బండి తోలుతున్నాడు. రఘుపతయ్య వీధిలో నుంచోటం చూడగానే రామదాసు మైసూరెడ్ల తోకల మీదకు చేతులు పోనిచ్చి ఆ చీకటి వీధిలో దూకుడుగా సవారి వేయిస్తూ రఘుపతయ్య వాకిటిముందుకు వచ్చేశాడు అప్పుడే—

వీధిలోనుంచి గుమ్మంలోకి వెళ్ళి నిలబడ్డ రఘుపతయ్యను చూస్తూ 'పిచ్చిపిచ్చి వేషాలు వేసే పక్క తిరగ్గొడతా—నడు—ఊఁ—' అని అదిలించాడు ఎడ్లను.

బండీ ఎదురుగా వచ్చే రఘుపతయ్య పెద్ద

పాలేరుని, మూర్తిని చూడలా రామదాసు. మూర్తి, పాలేరు చెరోకవైపుకి తటాలున తప్పుకున్నారు.

రఘుపతయ్య పెద్దపాలేరు 'కాస్త నువ్వే తోలరా పార్థసారథినాయన కొడకా — కళ్ళుగప్పలేదేటి—' అన్నాడు.

'వరే! నీ దొర దగ్గరుండా దనుకుంటున్నావేమో—మట్టి పిండేస్తా నాయాల—' అంటూ బండి దిగాడు.

బండీలోంచి ఏదో కోమలకంఠం ఆ కర్కశ(కఠోర) వాక్కులను ఆపుతూ 'ఇదేమిటి రామదాసు అసహ్యంగా—బండి పోనియ్యి తిరిగొచ్చి పోట్లాడుదువుగాని' అని వినవచ్చింది.

ఆ బండీలో వున్నది కాలేజీపరీక్షలవ్వగానే ఇంటికి తిరిగివస్తున్న,—చిన్న పార్టీ నాయకుడు నారాయణంగారి పుత్రికారత్నమని తెలిసిపోయింది మూర్తికి.

బండీలో సుశీలమ్మగారున్నారని అప్పటికి స్ఫురణకు వచ్చింది రామదాసుకు— చటుక్కున బండీ ఎక్కాడు.

'రారా—రా మట్టి పిండుదువుగాని రా—' అని కవ్వించాడు రఘుపతయ్య పెద్దపాలేరు.

ఇంట్లోకి పొమ్మని పెద్ద పాలేరును మందలించాడు మూర్తి.

ఆ మందలింపు వినబడ్డ సుశీల రామదాసును కూడా మర్యాదగా మందలించింది 'మంచీ చెడ్డా అక్కర్లా' అంటూ మూర్తికి వినబడేలా—

రఘుపతయ్య వీటి ఆగడానికి అంతూ వంతూ లేకుండా వుందని బండీ ఎక్కి వెడుతున్న రామదాసు వంక అదోవిధంగా చూస్తూ నిలబడివున్నాడు.

చిన్నపాలేరు బసివిగాడు ఎడ్లముందు మేతవద్ది వెళ్ళొస్తానయ్యగారూ అని చెప్పటానికి వచ్చాడు.

ఇంతలోనే బసివిగాడికోసం వాళ్ళ తాత ముసలాయన వచ్చాడు ఒక ఖాళీగోతాం చేత్తో పుచ్చుకొని—

రఘుపతయ్య 'ఇంతచీకటిపడివచ్చావే – కొలారి కాలిచి పట్టుకుపోదువుగాని' అని చెప్పాడు.

'అలాగేలే బాబూ!' అని మొదలుపెట్టాడు "మన ఊరేనాటికైనా బాగుపడేనా బాబూ— మీం పార్టీలో బాబూ—పార్టీ చంపా తివ్వలేక చచ్చిపోతున్నాం. ఇవ్వాళ్ళ సాయంకాలం రామాపురంనుంచి ఏటిగట్టమ్మట వస్తోంటే ఆకాశమంతా తిరుచూర్ణరంగ ఉంది. ఏటిలో ఆకాశం నీడపడుతోంటే ఏరంతా రక్తమయమయినట్లుంది. ఏటొడ్డునే పెద్ద కాకులగుంపు స్నానాలుచేస్తున్నాయి బాబూ. అవన్నీ చూసేటప్పటికి నాకెందుకో అలాగే అనిపించాయి బాబూ."

మూర్తి ఆశ్చర్యంతో "కాకులు స్నానం చేస్తున్నాయా? చేయకూడదా?" అని ప్రశ్నించాడు.

"అమ్మా! చెయ్యకూడదు బాబు. వెనక అలాగే చేశాయ్. ఆ కారంచేడులోనే జరిగింది బాబూ మనవూరు పెద్దరికంగు. అప్పుడేకదా వీరయ్యగారు వెంకటనరసయ్యగారు ఈ పార్టీలో —చబ్బడు, మాపల్లె ఏసోబు ఆ పార్టీలో చచ్చిపోయింది. ఆ కేసు విచారణే శిక్షలనుభవించి తిరిగివచ్చి పశువుల్లేదయ్యే మళ్ళా ఆలోచనల్లో కాంగా మాలా మొదలెట్టారు బాబు. మాలపల్లిలో పెదిగాడిపార్టీ కూడా నారాయణగారి వెపు తిరిగిపోయారంట. వాళ్ళు మరి భూమ్మీద ఆగడంలేదు— పిలిచి కయ్యానికొస్తున్నారు. ఏదో మహాఘోరం జరగబోతోంది బాబూ!"

పెదపాలేరు పోతున్నా దొరా అని చెప్పి వెళ్ళిపోయాడు.

బసివిగాడ్ని తీసుకొని ముసలయ్యకూడా పెద్దపాలేరు వెనకాలే వెళ్లాడు.

రఘుపతయ్యగారు, మూర్తి భోజనాలవద్ద కూడా ఈ పార్టీ ప్రసక్తిని గూర్చే మాట్లాడుకుంటూ భోజనం కానిస్తున్నారు.

ఇంతలోనే ఊరుమధ్యనుండి పెదపెద్ద కేకలు ఆడవాళ్ళ ఏడుపులూ 'చెట చెట' మంటూ సాము కర్రల మోత వినవచ్చింది.

మాస్టారు: ఓరేయి, రత్నం! ఎన్నిప్రశ్నలు అడిగినా జవాబు చెప్పవేమిరా? నీది వట్టి మట్టిబుర్ర రా!

రత్నం: మాట్లాడడు.

గోపి: అవునండి మాస్టారూ! వాడిది నిజంగా మట్టిబుర్రేనండి!

మాస్టారు: నీకెట్లా తెలుసుగా, గోపీ?

గోపి: మొన్న రత్నం వాళ్ళ ఇంటికి వెళ్ళానండి. అప్పుడు వాడు తల దువ్వుకుంటున్నాడండి. దువ్వుకోడం అయిన తర్వాతచూస్తే ఆ దువ్వెననిండా మట్టి ఉందండి!

—ఆర్. వి. గోపాలరావు
(విశాఖపట్టణం)

రఘుపతయ్య, మూర్తి తిని తిన్నెకంచంలో చేతులు కడుక్కొని లేచారు.

పెద్దపాలేరు తలనుండి కారే నెత్తురికి అరచేతులు అడ్డంపెట్టుకొని రఘుపతయ్య గుమ్మంలో వచ్చి వాలాడు.

మూర్తి సబాలున పెద్దపాలేర్ని లోపలకు లాగి తలుపులువేసి తడిగుడ్డ తడిపి తలకు చుట్టాడు. తలకు చుట్టిన తడిగుడ్డ రక్తంతో ఎఱ్ఱబడి మాంసంముద్దలాగా అయింది.

రఘుపతయ్య బల్లెం తీసుకొని తలుపు గడియ తీయబోయాడు.

మూర్తి తండ్రి అనేమాటకూడా మర్చిపోయి 'ఆగు' అని ఆజ్ఞాపించాడు.

పాలేరు మూలుగుతూ వద్దు వద్దని చేతులతో సైగచేస్తూ బలాన్నంతా చేకూర్చుకొని వాలిపోయే కనురెప్పలను పైకెత్తి వద్దని ప్రాధేయపడుతున్నట్లు చేతులెత్తి దణ్ణం పెట్టాడు.

ఊరుమధ్య గోల రానురాను ఎక్కువౌతోంది. ఆడవాళ్ళ ఏడుపు ఆకాశాన్నంటుతోంది. సాముకర్రల మోతలో అమ్మా అయ్యా అనే ఆర్తనాదాలు గగ్గోలునేగోలలో గందరగోళంగా వినవస్తున్నాయి. ఆ గోల రానురాను దగ్గరవుతోంది. 'లాగండి – బయటికి లాగండి – తలుపులు పగలగొట్టండి' అనే మాటలు తుపాకీ గుండ్లులాగా ఆ గోలను ఛేదించుకొని రఘుపతయ్య చెవుల్లోనుండి దూసుకువచ్చి గుండెల్లో ఇరుక్కుపోతున్నాయి.

అయోమయంగా గడియవేసిన తలుపు వెనకాల బండబారి మొండికత్తి చేతుల్లో బల్లెం పుచ్చుకొని గంభీరంగా నిలబడి వున్నాడు రఘుపతయ్య. అవతలివేపు తలుపులు బాదుతున్నారు. రఘుపతయ్య మూర్తినికూడా బల్లెంతీసుకొని సుంతోమని సైగచేశాడు. మూర్తి తప్పనిసరిగా బల్లెం చేతపట్టి తండ్రిప్రక్కనే నిలబడ్డాడు.

ఆ సమయంలో మూర్తి ఆలోచించే పరిస్థితిలో కూడా లేదు. తలుపులు తీసి వాళ్ళకెదిరిగా కొట్టమని ఒప్పగించి సంచుంటా మనుకున్నాడు. – కాని అతి ఉద్రేకంతో కూడిన మూక – నిండా త్రాగినట్లుగా కూడా తోస్తోంది. ఆ సమయంలో రఘుపతయ్యను, మూర్తిని కత్తులతో చితకపొడచి బల్లాలతో గుచ్చి పచ్చిమాంసం తిన్నాగాని కసితీర్చుకోలేరేమో అన్నంతగా వుంది—

రఘుపతి పార్టీ అంతా ఎవరికివాళ్ళే ఇలా ఇళ్ళల్లో చిక్కుపడిపోయివున్నారు. ఎవరు తెగించి బయటికివద్దామన్నా అవతలివాళ్ళెవరైనా వచ్చివున్నారో లేదో అనే అనుమానంతో ఇళ్ళల్లోనే వుండిపోయారు.

రఘుపతయ్యకి తన పార్టీమనుష్యులందరూ వచ్చి వాళ్ళను [illegible] కాపా

ధైర్యం తెచ్చుకోటానికి కూడా సమయం లేదు—

రఘుపతయ్య ఇంటి దర్వాజాలు బయట కొట్టే దెబ్బలకి వణుకుతున్నాయి.

ఈ పర్యాయం చిన్నపార్టీ నాయకుడు నారాయణ గొంతు జబర్దస్తీగా వినబడింది—'రఘుపతీ తలుపు తియ్యి - బయటకి రా - లాభంలేదు బయటకి రా—' అంటూ.

ఎగస్పార్టీవాడైనప్పటికీ మూకనుండి నారాయణ మాట వినవచ్చేసరికి మూర్తికి ధైర్యం వచ్చింది - గబాలున గడియ తీశాడు - అమాంతం 'నారాయణ మావా!' ఇదేమిటన్నట్టు పిచ్చికేక పెట్టాడు. ఆ అరుపులో ఎదురుకుండా జరుగుతున్న అరాచకం వల్ల కలిగిన ఆందోళన, ఆతృత, అసహాయత పెచ్చుస్థాయిల్లో మిళితమై స్పష్టమౌతున్నాయి మూర్తి గొంతులో—

రఘుపతి ఒక అడుగు వెనుక వేసి ఒక కాలు ముందుపెట్టి బల్లెం గురిపెట్టి నిల్చున్నాడు - నారాయణా జాగ్రత్త - అడుగు ముందుకు వేశావో...

మూర్తి గబాలున గడప అవతలికి వెళ్ళాడు - 'ఆగు మావా - మూక నాపు - మర్యాదగా ఆపు—' అంటూ

రఘుపతి గబాలున గడియ వేసుకున్నాడు.

'మర్యాదగా ఆపాలి! ఆపకపోతే ఏం చేస్తావేం?' అంటూ ముందుకు వస్తున్నాడు నారాయణ.

'మావా!—' బ్రహ్మాండభాండం బద్దలయ్యేటట్లు, దిక్కులు పిక్కటిల్లేటట్లు గుడ్లగుండా నిప్పులు కక్కుతూ అరిచాడు ఇంతకుముందు కోపమంటే తెలియని మూర్తి.

ఆ అరుపు అలనాటి అర్జునుని పాంచజన్యం పిలుపులాగా వుంది పెద్దపార్టీవారికి—ఆ అరుపు చెలరేగే అగ్నిజ్వాలపై నీటితుంపరలు విదిల్చినట్లు తాత్కాలికంగా సెకనుపాటు నిస్తబ్ధతతో రగిలేకళ్ళతో అందరూ మూర్తివంక చూస్తున్నారు. ముందు ఒకడు చిన్న దెబ్బ కొడితే తతిమావాళ్ళందరూ ఎవరికివారు మూర్తిని నమిలి మింగేద్దామనుకుంటున్నారు. ప్రతివారూ అంత నిర్మొహమాటంగా ముందుకు వెళ్ళి మూర్తి వంటిమీద దెబ్బవేయటానికి తటపటాయిస్తున్నారు. కారణం మూర్తి ప్రతివాళ్ళనూ పలకరిస్తాడు- పార్టీలు వద్దని నచ్చచెబుతాడు-ఎవరికివారు ఒంటరిగా మూర్తి మాట్లాడినప్పుడు మనకి పార్టీలు వద్దంటే వద్దని తీర్మానించుకున్నవారే.

"మూర్తీ! నువ్వు తప్పుకో-నువ్వు చేసేది మూర్ఖం. ఈ పరిస్థితిలో ఈ మూక నీ చెబితే వినదు. తరువాత తరువాత ఏం జరుగుతుందో చెప్పలేను. మంచిగా చెబుతున్నా. మీ మావని తలుపు తియ్యమను, ఆవిటివాడికి అరిచి చెప్పినట్లు చెప్పాడు నారాయణ.

'మావా!' [illegible]

PASCO పాస్కో స్లో-స్పీడ్, కోలు స్టార్టింగ్, క్రూడ్ ఆయిల్ ఇంజనులు

—: ప్రత్యేక లక్షణములు :—

* పనిచేయ ప్రారంభించుట తేలిక
* తక్కువ ఇంధన ఖర్చు
* క్రమమైన నడక
* దిట్టమైన నిర్మాణం
* ఎక్కువ మన్నిక
* అద్భుతంగా పనిచేయును
* బాస్క్ ఫ్యూయల్, ఇంజక్షన్ పరికరములు

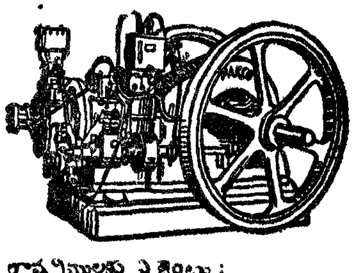

మద్రాసు ఆంధ్ర, కర్ణాటక, కేరళ రాష్ట్రములకు ఏజెంట్లు :

Grams: "LAMP" **K. S. SHIVJI & CO.,** (Estd. 1903)

Phone: 3617 పోస్టు బాక్సు నెం. 8, 178 79 బ్రాడ్వే, మద్రాసు-1

ప్రతిపట్టణమునందును ఒక స్టాకిస్టును ఆహ్వానించెదము.

పూవు మీ అదృష్టం చెప్పగలదు

మీ భవిష్యత్తులో ఏమి జరుగబోవుచున్నదీ, మీ సరియైన చర్యను గురించిన్నీ మీరు తెలుసుకొనగోరినట్లయితే ఒక పోస్టు కార్డుపైన మీకు యిష్టమగు ఒక పుష్పము పేరున్నూ, మీ వ్రాయు తేదీ, తేదీ వివరములున్నూ, మీ సరియైన చిరునామాయున్ను వెంటనే వ్రాసి పంపండి.

జ్యోతిష శాస్త్రములోని రహస్య గణితము మూలముగా నేను గుణించి, మీరు కార్డు వ్రాసిన తేదీలగాయతు 12 మాసములలోను మీయొక్క అదృష్టము, లాభనష్టములు, జీవితమార్గము, ఏ వ్యవహారములో మీకు జయము కలుగునో, మీ ఉద్యోగం విషయంలో మంచిచెడ్డలు, మార్పులు, ఆరోగ్యవిషయము, పరదేశగమనము, తీర్థయాత్రలు, వివాహము, స్త్రీసుఖము, సంతానము, నిధినిక్షేపములు, లాటరీ, అకస్మాద్ద్రవ్యలాభము మొదలగు వానినిగురించి స్పష్టముగా మాసవారీగా వ్రాసి రు. 1-4-0 లకు మాత్రమే వి. పి. గా పంపగలము. (వి. పి. ఖర్చులు ప్రత్యేకం) దుష్టగ్రహము లేవయినా వున్న యెడల శాంతిచేయు విధానం కూడా తెలుపగలము. వివరములు మా పూచీపైన పంపబడును. నేను పంపిన భోగట్టా మీకు తృప్తిగా నుండనియెడల పైకము వాపసు చేయబడును. ఒకసారి పరీక్షించి చూడుడు. మా అడ్రసు ఇంగ్లీషులో వ్రాయుండి.

Pt DevDutt Shastri, Raj Jyotishi (WP-18) Jullundur City.

శాంతి నిలయం

తెప్పున "ఊ!" అంటూ మూర్తిని తోసి, తలుపుదగ్గరకు వెళ్లాడు నారాయణ—'రఘుపతీ బయటికి రా' అంటూ.

మూకంతా తోసుకుంటూ వత్తుకుంటూ తలుపుదగ్గరకు వస్తోంది.

ఇంతలోనే వెనకనుండి బాణాకర్రలు టపటప మోగాయి. పెద్దపార్టీ మనుషులు వత్తుగా నొక్కుకొని గుంపుగావున్న చిన్నపార్టీ మనుషుల్ని ఊపిరి పీల్చుకునేందుకు కూడా వ్యవధి యివ్వకుండా కొడుతున్నారు.

'రఘుపతిరావుగారూ! తలుపు తీసుకురండి. వచ్చాం మేము" పెద్దగా అరిచాడు పెద్దపార్టీ మనిషి, మిలిటరీనుండి తిరిగివచ్చిన హరినారాయణ.

రఘుపతి తలుపు తీశాడు—చుట్టూ పెద్దపార్టీ, తన మనుషులు—మధ్యలో ఉక్కిరిబిక్కిరిగా ఒకరినొకరు అతుక్కొనివున్న చిన్నపార్టీ వాళ్లు. కర్రఎత్తి కొడదామంటే వీల్లేకుండా వుంది చిన్నపార్టీ నేత. చుట్టూమూగి పెద్దపార్టీవాళ్ళు కసితీరా తలలు పగలకొడుతున్నారు. చిన్నపార్టీవాళ్ళు దెబ్బతిన్నవాళ్ళు దెబ్బతిన్నట్లుగా కూలిపోతున్నారు.

రఘుపతి జారిపోతున్న నారాయణ్ణిపట్టుకోబోయాడు. నారాయణ గబాలున ముందుకు ఉరికి కత్తి విసిరాడు రఘుపతిమీదకి. ఆ విసురుకి రఘుపతి నుదుటిమీద గాయమై రక్తం కారుతోంది. మూర్తి నారాయణ్ణి పట్టుకునేందుకు పరుగెత్తాడు. అది చూచిన హరినారాయణకూడా వెంబడించాడు నారాయణను.

నారాయణ ఇంటి సింహద్వారం దాటి లోపలికి వెళ్ళి గభాలున వేయబోతున్న తలుపుల్ని మూర్తి, హరినారాయణా తోసుకొని లోపలికి జొరబడి నారాయణ్ణి చెరో రెక్క విరిచి వెనక్కితిప్పి పట్టుకున్నారు. హరినారాయణ పేష్కబ్ తెరిచాడు.

తల చితికిపోయిన రామదాసు 'అమ్మా, దాహం' అంటూ నారాయణ గుమ్మం ముందు స్పృహతప్పి కూలబడ్డాడు. నారాయణభార్య పద్మావతమ్మ రామదాసుకు చెంబుతో నీళ్ళు తీసుకువచ్చింది.

మూర్తి హరినారాయణ చేతుల్లో చిక్కుకొని వున్న భర్తను చూచినా ఆమె కించిత్తయినా తన సహజగాంభీర్య వదనాన్ని మార్చుకోలా—ఆ సంఘటనను చూచి ఆశ్చర్యచకితురాలవ్వలా—కర్తవ్యాన్ని నిర్వర్తించాలన్నట్లు ఆమె రామదాసు ముఖంమీద నీళ్ళుజల్లి చెంబెత్తి నోట్లో దాహం పోసింది.

పేష్కబ్ తెరచిన హరినారాయణకు ఆమె నుదుటన దిద్దుకున్న కుంకం కొట్టవచ్చినట్లు తోచింది. ఆమె మాంగల్యంమాట జ్ఞాపకమొచ్చింది. కసి దిగమింగి తెరచిన చాకును మూశాడు.

మూర్తి నారాయణచెయ్యి వదలి అత్తా అని పలుకరించాడు.

'చెప్పాను నాయనా—వద్దని ఎన్ని విధాలో చెప్పాను—తెలిసి కూడా నీకు కబురు పెట్టటానికి వీలేకపోయింది.'

సుశీల వచ్చి 'మూర్తీ! ఏమిటి ఈ దౌర్జన్యం?' అని పడగవిప్పిన మిన్నాగులాగా పౌరుషాన్ని కక్కుతూ అరచింది హరినారాయణచేతిలో బిగిసిన తండ్రిని చూచి.

నారాయణ ఆమాటని ఆసరాగా తీసుకొని విదలించుకొని, హరినారాయణ చేయి విరచి పట్టిన పట్టునుండి వదలించుకొని లోపలికి వెళ్లి బల్లెం పట్టుకువచ్చాడు. కాని పొడవటానికి అతనిలో ఉద్రేకం చచ్చిపోయింది—కనీసం ఒక దెబ్బనన్నా, తిట్టనన్నా వాళ్ళ చేత తింటేనేగాని తిరిగి రాదతనికి పొడవదగ్గ వుద్రేకం—

ఇంకా నీ బుద్ధి పోనివ్వలా అన్నట్టు జాలిగా నవ్వి 'మామా...' అన్నాడు అతి శాంతంగా మూర్తి.

అబ్బురు మించిన సుశీల 'చూస్తావేమిటి నాన్నా—' అంది.

నారాయణ మూర్తిని పొడవటానికి బల్లెం ఎత్తి బలంగా ముందుకు గుచ్చాడు. పద్మావతమ్మగారు ఆగండి అంటూ మధ్యకు వెళ్ళింది. మూర్తిని పొడవబోయిన పోటు ఆమెడొక్కలో పొడుచుకుంది. మూర్తి మీదికి బల్లెమెత్తగానే హరినారాయణ, నారాయణమీదకు విసరిన బాకు ఆమె వీపుమీద దిగబడింది. అమ్మా అంటూ సుశీల తల్లిమీద వాలింది. అత్తా అంటూ మూర్తి విస్తుపోయాడు. అమ్మగారూ అంటూ హరినారాయణ పాదాలు పుచ్చుకున్నాడు—నారాయణ నిర్విణ్ణుడై నిలబడిపోయాడు.

పెద్దపార్టీ చిన్నపార్టీని చాలా చితగ్గొట్టి నారాయణ దొరకలేదని, రఘుపతి వారిస్తున్నా వినకుండా దండు దండూ ఇంటిమీదికి వచ్చింది. తలుపులు బార్లగా తీసివున్నాయి—నిర్లక్ష్యంగా లోపలికి వెళ్ళింది దండు—

చచ్చిపడివున్న పద్మావతమ్మను చూచి ఏమిటో అర్థంకాక తెల్లబోయి నిలబడిపోయారు. ఒకరిద్దరు పద్మావతమ్మగారూ అంటూ దగ్గరకు వెళ్ళి కన్నీళ్ళు కార్చారు.

నారాయణ ఇంటిమీదపడి ఏం దురంతం చేస్తున్నారో వాళ్ళని, నుదుటినుండి రక్తం కారుతున్నా లెక్కచేయకుండా త్వరత్వరగా వచ్చిన రఘుపతి, నిస్తబ్ధతను చూచి గుంపుగుండా తోసుకుంటూ లోపలికి వెళ్ళాడు.

'అమ్మా! పద్మా! ఇదేమిటమ్మా—ఏమిట్రా? ఏమిటి? ఏం జరిగింది నారాయణా?—' సమాధానం ఎవ్వరూ చెప్పలా. 'పద్మా, పద్మా' అంటూ గావురుమన్నాడు రఘుపతి.

నారాయణ బల్లెం క్రింద పడేసి, పైకెగసి పోతున్న ప్రాణాన్ని బలవంతాన బిగబట్టుకొని అక్కడినుండి కదిలాడు.

> భార్య—అబ్బబ్బ! ఈ సంసారం ఈదటం నాతరంకాదు. అప్పులవాళ్లు తినేస్తున్నారు.
>
> భర్త—చప్పునవంటచేసేయి! మనంకూడా తినేద్దాం.
>
> —ఎస్. వి. గోపాలకృష్ణ (పాలకొండ)

ఆరాత్రి ఊళ్ళో ఎవరికీ నిద్దర్లు లేవు. ఈ వార్త విని ఆడవాళ్ళంతా పార్టీ సంగతి మర్చిపోయి పద్మావతమ్మనుచూడటానికివచ్చారు. ఊరంతా నారాయణ యింటిలోనే కిక్కిరిసికొని ఇమిడిపోయింది. విచార విస్మయాలు ఆకాశమంతా ఆవరించిపోయాయి. మబ్బులు చంద్రుని మసగకాంతిలో తెలతెలబోతూ ఈ వార్తను దేశమంతా చెప్పాలని గుసగుసలు చేసుకుంటూ నడచిపోతున్నాయి. చల్లటి గాలి ఓరుగ వీస్తోంది. ఏరు ఘోష పెడుతోంది. ఎలా తెల్లవారిపోయిందో తెలియకుండా తెల్లవారిపోయింది.

కాకులు చేసే గోలను ఎవ్వరూ వినిపించుకోవటంలా. ఎవరికివారు మొద్దుబారిపోయిన హృదయాలతో మౌనంవహించి శూన్యంలోకి చూస్తున్నారు.

మందంగా పట్టివున్న మంచును ఛేదించుకొని వస్తున్న సూర్యకిరణాలు, శూన్యంలోకి చూస్తున్న వారి గుడ్లల్లో గుచ్చుకొని కళ్ళను చెమ్మగిలుపుతున్నాయి.

తరువాత కార్యక్రమాలు విధిగా జరిగిపోయాయి.

పద్మావతమ్మగారి పెద్దదినం వైభవంగా జరిగిపోయింది.

ఊరంతా కలసి భోజనాలు చేశారు ఆరోజు.

చాలామంది క్రితంరాత్రి పద్మావతమ్మగారు కలలో కనిపించారంటూ ఏమిటేమిటో కథల్లాగా అల్లి చెప్పుకున్నారు. ఎవరికివారు పద్మావతమ్మగారి ఆత్మశాంతికొరకు పార్టీలు విసర్జిస్తామని మనసుల్లో దృఢంగా నిశ్చయించుకొని స్వర్గాన్నుండి ఆ తల్లి తమవంక చూస్తూ ఆశీర్వదిస్తున్నట్లు ఊహించుకుంటూ ఊరిప్రజలందరూ ఏకబంతుల్లో భోజనాలు చేశారు.

ఇంతకుముందు వసూలుచేసిన రెండుపార్టీల పార్టీఫండుతో ఆమె జ్ఞాపకార్థం శాంతి నిలయమనే మందిరాన్ని నిర్మించారు ఊరి మధ్యలో.

ఆ మందిరంలోనే మూర్తి సుశీలల వివాహం జరిగింది. ★